

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม หัวหิน
๖-๘ กันยายน ๒๕๕๙

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม หัวหิน ๖-๘ กันยายน ๒๕๕๙

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๖-๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ได้รับเชิญจาก คุณกุสุมา โกมลภิตี (พี่จุ) และครอบครัวชัยศรีโสภณกิจ เพื่อไปพักผ่อนเป็นการส่วนตัว ที่ เดอะรอยัล ปรีนเซส คอนโดมิเนียม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดปทุมธานี

เป็นการเดินทางมาพักผ่อนของท่านอาจารย์ที่นี้ปีละครั้ง ด้วยกุศลศรัทธาของ คุณกุสุมา (พี่จุ) และน้อง ๆ ในครอบครัวชัยศรี โสภณกิจ ซึ่งเป็นครอบครัวที่ศึกษาพระธรรมกับท่านอาจารย์มายาวนานแล้ว ทั้งยังเป็นครอบครัวที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการมีชีวิตอยู่ด้วยการเจริญกุศลทุกประการ เป็นตัวอย่างของคำว่า มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีชีวิตอยู่เพื่อปัญญาปรากฏ และคำว่า ปัญญานำไปในกิจทั้งปวง เป็นต้น

ผู้ที่ได้รู้จักกับครอบครัวชัยศรีโสภณกิจ จะเห็นครอบครัวที่อบอุ่น น่ารัก มีความสุข ได้เห็นพี่จุ พี่เมตตา และลูก ๆ พาคุณพ่อคุณแม่ไปฟังธรรมตามสถานที่ต่าง ๆ ด้วยกันเสมอ ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นโอกาสที่ได้พาท่านทั้งสองไปเที่ยวพักผ่อนแล้ว ยังเป็นโอกาสอันเลิศ ซึ่งจะไม่ปรากฏแก่ผู้ที่ไม่เคยได้สะสมบุญไว้แต่ปางก่อนเลย นั่นคือได้มีโอกาสฟังและเข้าใจพระธรรมด้วย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสว่า การตอบแทนพระคุณต่อมารดาบิดาที่ประเสริฐที่สุด คือ การที่ทำให้ท่านได้เข้าใจธรรมะ ความจริงของสิ่งที่มีจริง ๆ ในชีวิต แม้จะเป็นสิ่งที่ดูเหมือนกระทำได้ง่าย แต่ในความเป็นจริงแล้วทุกท่านย่อมรู้ได้ด้วยตนเอง ครอบครัวใดก็ตามที่มีความเข้าใจธรรมะ มีการฟังและศึกษาพระธรรมที่ถูกต้อง ย่อมเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ที่ได้เกิดมาพบกันในชาตินี้ ๆ

ท่านอาจารย์เคยเล่าให้ฟังถึงท่านผู้หนึ่ง ที่กราบเรียนท่านอาจารย์ด้วยความปิติว่า ชีวิตในชาตินี้ของท่านคุ้มแล้วกับการที่ได้เกิดมาเพียงเพราะได้ยินและได้เข้าใจคำว่า "ธรรมะ" เพียงคำเดียวนี่คือสิ่งที่เป็ประโยชน์สูงสุด เมื่อบุคคลมีความเข้าใจ ปัญญาย่อมนำไปสู่สาระสำคัญที่สุดของชีวิต คือ ความเข้าใจธรรมะ มีชีวิตอยู่

อย่างมีค่า มีสาระ น้อมไปสู่การสะสมกุศล คุณความดีประการต่าง ๆ ในแต่ละวัน และที่สำคัญที่สุด คือ สะสมการฟังและเข้าใจพระธรรม อันจะเป็นเสบียง เป็นที่พึ่งที่แท้จริงแก่บุคคล สำหรับการเดินทางอันแสนยาวไกลในสังสารวัฏ

อย่างที่คุณท่านทราบกันดี ไม่ว่าท่านอาจารย์จะเดินทางไปไหน แม้เป็นที่ที่ท่านเดินทางไปพักผ่อนเป็นการส่วนตัว ตามที่มีผู้กราบเรียนเชิญท่านไปพักผ่อนจริง ๆ เช่นที่ฟิจูและน้อง ๆ ได้มีกุศลเจตนาเช่นว่าในครั้งนี้ก็ตาม แต่ท่านอาจารย์ก็มีเมตตาสนทนาธรรมแบบสบาย ๆ เวลาใดก็ได้ตามที่สะดวก ไม่ต้องมีพิธีรีตอง ใครอยากสนทนาเรื่องอะไรก็ได้ ความจริงแล้ว การสนทนาธรรมและการฟังพระธรรม มีจุดประสงค์ที่สำคัญที่สุดเพียงประการเดียว คือ เข้าใจในสิ่งที่ได้ฟัง ได้สนทนา แน่แน่นอนว่า บางท่านอาจมีข้อสงสัย ข้องใจจากการฟัง การศึกษา เมื่อมีโอกาสได้สนทนากับท่านอาจารย์ก็นำความสงสัยนั้นมากราบเรียนสนทนากับท่านอาจารย์เพื่อ "ความเข้าใจ" (ไม่ใช่เพื่อการ "คำตอบ") แม้การกราบเรียนสนทนาในเรื่องต่าง ๆ กับท่านอาจารย์ก็เช่นกัน บางท่าน

ก็ตั้งหัวข้อมาจากบ้านว่าวันนี้จะถามเรื่องนั้น วันนั้นจะถามเรื่องนี้ ซึ่งท่านอาจารย์ก็มีเมตตาเตือนให้พิจารณาว่า การฟังและเข้าใจสิ่งที่กำลังฟัง คือ ประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่ไปคิดถึงเรื่องโน้น เรื่องนี้ (ซึ่งห้ามไม่ได้เพราะเป็นอนัตตา แต่...เตือน...) เพราะเหตุว่า ท่านตั้งธงมาถาม ก็เล็งแต่จะถาม จะสนทนาในเรื่องที่ท่านตั้งธงมา แทนที่จะตั้งใจฟังและเข้าใจเรื่องราวที่กำลังสนทนา เมื่อแรกที่ข้าพเจ้าเริ่มศึกษาร่วมกับท่านอาจารย์มีความประทับใจในคำกล่าวของท่านอาจารย์ถึงความเป็นผู้ละเอียดและตรง (ต่อธรรม) การตั้งใจไว้ชอบ ในการศึกษาพระธรรม ซึ่งข้าพเจ้าเก็บข้อความนั้นไว้เพื่อเตือนตนเอง ซึ่งบัดนี้ แม้ไม่กลับไปอ่าน ก็จำคำที่ท่านอาจารย์กล่าวไว้ด้วยเมตตาฉันนั้น อย่างที่ว่าจรดเยื่อในกระดูก ซึ่งจะขออนุญาตนำความนั้นมาแบ่งปันให้ทุกท่านได้พิจารณา ดังนี้...

"...ถ้าเป็นธรรมะจริง ๆ คนที่เข้ามาสู่พระธรรม ถ้าเป็นผู้ตรง เข้ามาด้วยความนอบน้อมต่อการที่จะศึกษาพระธรรม เพื่อที่จะประพฤติปฏิบัติตาม เมื่อมีความเห็นถูก มีความเข้าใจถูก...ว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะละเว้นสิ่งนั้น...สิ่งใดดีก็จะประพฤติสิ่งนั้น...เท่าที่จะประพฤติได้ สังคมได้ เพราะฉะนั้น ก็เป็นผู้ที่ “ตรงต่อธรรมะ” ไม่ได้เข้ามาโดยที่ว่า เราเรียนเก่ง เรารู้ธรรมะมาก เราจะไปเป็นครูอาจารย์ หรือเราจะได้ลาภ ได้สักการะ แม้แต่เพียงการชมเชย...ก็ไม่ใช่ว่าเป็นผู้ที่เพื่อสิ่งนั้น ถ้าเพื่อสิ่งนั้นแล้ว...จะไม่ได้สาระจากพระธรรม แต่ว่าจะได้ความเมาในความรู้ ในความเก่ง หรืออาจจะในลาภ ในสักการะ แต่ว่าเป็นผู้ที่ศึกษาเพื่อประโยชน์จริง ๆ เพราะเหตุว่า พระธรรม...ถ้าไม่ศึกษาที่สุญ พระพุทธศาสนาไม่ได้อยู่ที่วัตถุเลย...แต่อยู่ที่ความเข้าใจของชาวพุทธ ถ้าชาวพุทธไม่เข้าใจพระธรรม...สุญแน่นอน ไม่มีการที่จะดำรงสืบต่อไป มีพระไตรปิฎกจริง เปิดแล้วไม่รู้เรื่อง หรือว่าเข้าใจผิด ขณะนั้นก็ไม่ใช่การสืบต่อพระศาสนา เพราะฉะนั้น เราต้องเป็นผู้ที่ตรงจริง ๆ มีความนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย แม้แต่พระธรรม นอบน้อมโดยการศึกษา ด้วยการพิจารณาด้วยความละเอียดที่จะให้ไม่บิดเบือน ไม่เข้าใจผิดในพระธรรม เพราะถ้าเข้าใจผิด...จะผิดไปโดยตลอด..."

อันดับต่อไป ขออนุญาตนำความการสนทนาบางตอนระหว่างท่านอาจารย์กับคุณเบญจมาศ สุขสำราญ ซึ่งท่านอาจารย์เมตตากล่าวถึงถึงความหมายที่แท้จริงของการศึกษาพระธรรม และที่ข้าพเจ้าซาบซึ้งมากอีกตอนหนึ่งคือ ท่านอาจารย์เมตตา กล่าวถึงความหมายของพระรัตนตรัยซึ่งเป็นการกล่าวโดยละเอียด ไพเราะมาก ๆ ครับ

ท่านอาจารย์ :

ทั้งหมดที่เรียน ต้องไปสู่ที่ความเข้าใจว่า "ไม่ใช่เรา" จนกว่า เดียวนี้ที่ปรากฏ ปัญญาสามารถรู้ ว่า ไม่ใช่เรา แต่ไม่ใช่พูดออกมาว่า ไม่ใช่เรา เข้าใจความเป็นสิ่งนั้นจนความเป็นเรา หรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดหมดไปจากสิ่งนั้น นี่คือประโยชน์ของการฟัง ต้องรู้จุดประสงค์ว่าเราฟังทำไม? เรามาฟังกันบ่อย ๆ เดี่ยวฟังที่โน่น เดี่ยวฟังที่นี่ แต่... จุดประสงค์...เพื่ออะไร?

...ต้องไม่ลืมว่า เพื่อเข้าใจสิ่งที่เคยหลงผิด ยึดถือว่าเป็นเราหรือเป็น
 สิ่งหนึ่งสิ่งใด จนกว่าจะถึงระดับขั้นที่ ขณะนี้ ปัญญาสามารถรู้ว่
 ลักษณะนั้นไม่ใช่เรา แต่ไม่ต้องด้วยคำพูด!!! อย่างเห็นคุณเบญฯ นี้
 ไม่ต้องพูดอะไรเลย ยังรู้เลย เพราะฉะนั้น ขณะที่สภาพนั้นปรากฏ
 ไม่ต้องพูด ไม่ต้องคิดถึงคำ แต่ความเข้าใจที่ค่อย ๆ สะสม สามารถ
 ที่จะปรุงแต่ง จนกระทั่ง "ชินกับสิ่งนั้น" ในความเป็น "ไม่ใช่เรา" นี้
 คือประโยชน์ของการฟัง...

เพราะฉะนั้น คำต่าง ๆ เรื่องต่าง ๆ ที่จะไปคิดจะตอบ จะถาม
 อะไรพวกนี้ ให้รู้ว่า เพื่อเข้าใจถูกต้องว่า "ไม่ใช่เรา" เป็น "ลักษณะ
 ของสภาพธรรม" ตีงก็มีจริง ๆ แข็ง แข็งนั้นจะเป็นเราได้อย่างไร?

แข็งก็ต้องเป็นแข็ง แข็งก็ต้องเกิด ถ้าไม่เกิด ก็ไม่มีแข็ง เกิดแล้วแข็ง ก็ต้องดับ แล้ว "เรา" อยู่ไหน? สิ่งต่าง ๆ ที่เราคิดว่ามีหมดเลยเวลานี้ ไม่เหลือเลยเมื่อไหร่ เมื่อนั้น เป็นการเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะไม่เหลือจริง ๆ

ท่านอาจารย์ :

เดี๋ยวนี้ มีจิตไหม?

คุณเบญจมาศ :

มีค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เป็น "ปฏิสนธิจิต" หรือเปล่า?

คุณเบญจมาศ :

ไม่ใช่ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เพราะอะไร? และเป็นจิตอะไร? ถ้าไม่ใช่ปฏิสนธิจิต ทำไมไม่ใช่ปฏิสนธิจิต?

คุณเบญจมาศ :

ทำไมไม่ใช่ปฏิสนธิจิต...

ท่านอาจารย์ :

นี่คือการรอบรู้ในคำ แทะตลอดในคำที่ได้ฟัง แล้วเราจะไม่ลืม เพราะเป็นความเข้าใจจริง ๆ เพราะฉะนั้น นี่คือ "ปริยัติ" ถ้าไม่มีปริยัติ ปฏิบัติไม่ได้!!! อย่างงี้ก็ไม่ได้!!!

คุณเบญจมาศ :

จิตขณะนี้ไม่ใช่ปฏิสนธิจิต เพราะไม่ได้ทำกิจปฏิสนธิ

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ปฏิสนธิจิต คืออะไร?

คุณเบญจมาศ :

ปฏิสนธิจิต คืออะไร? ปฏิสนธิจิต คือ จิตที่ทำกิจปฏิสนธิ

ท่านอาจารย์ :

หมายความว่าอย่างไร? กิจปฏิสนธิ "กิจ" อะไร?

คุณเบญจมาศ :

ที่ทำให้เกิด

ท่านอาจารย์ :

นั่นแหละ กิจอะไรที่ใช้คำว่า "ปฏิสนธิ"?

คุณเบญจมาศ :

กิจ หรือ จิต

- ท่านอาจารย์ :** กิจก็ได้ จิตก็ได้ เพราะเมื่อจิตนี้ทำกิจนี้ ก็คือจิตนี้แหละที่เป็น ปฏิสนธิจิต "กิจปฏิสนธิ" คือ กิจอะไร?
- คุณเบญจมาศ :** หน้าทีของเขา คือ...กิจของเขา คือ...กิจของเขา คือ...ทำให้เกิด
- ท่านอาจารย์ :** เห็นไหม? เราต้องเรียน "ทีละคำ" จิตนั้นเกิดขึ้น ปฏิสนธิ ทำกิจนี้ใช่ ไหม? กิจนี้คืออะไร? เรียกชื่อได้เห็นไหม? พูดได้ แต่ว่า "ความ เข้าใจ" สำคัญกว่า
- คุณเบญจมาศ :** ทำกิจปฏิสนธิ
- ท่านอาจารย์ :** ถูกต้อง (แต่) "กิจปฏิสนธิ" คือ กิจอะไร?
- คุณเบญจมาศ :** คือ ปฏิสนธิจิต
- ท่านอาจารย์ :** นี่ค่ะ อย่างนี้ เห็นไหม?...เพราะฉะนั้น การฟังและเข้าใจคำที่ได้ฟัง สำคัญที่สุด!!! ไม่อย่างนั้นเราก็ไปคิดของเราเองเยอะ แต่ถ้าเราฟัง แล้วเราไม่ได้คิดของเราเอง ฟังแล้วเข้าใจคำที่ได้ฟัง "ปฏิ" แปลว่า "เฉพาะ" , "สนธิ" แปลว่า "สืบทอด" จิตนี้เกิดสืบทอด เฉพาะเมื่อจิต ขณะสุดท้ายของชาติก่อนดับ เขาจะไม่ไปเกิดเดี๋ยวนี้เลย อยู่ที่ไหน เลย เขาสืบทอดจากอะไรไม่ได้ นอกจากสืบทอดจากจุติจิต เท่านั้น!!! จึงชื่อว่า "เป็นจิตที่สืบทอดเฉพาะ" เฉพาะ ที่นี้ก็เข้าใจได้ว่า เฉพาะจุติ จิตที่ดับไป จุติจิตดับไปแล้วจิตอื่นเกิดไม่ได้เลยทั้งสิ้น ต้องมีจิตเกิด สืบทอด

เพราะฉะนั้น จิตนี้ ทำกิจเดียวในสังสารวัฏ ในชาตินี้ ชาติหนึ่งก็มี ปฏิสนธิจิต หนึ่งขณะ เพราะว่าเป็นจิตขณะแรกที่เกิดสืบต่อจากจิตสุดท้ายของชาติก่อน คือ ปฏิ-สืบต่อ , สันธิ-เฉพาะ ขณะนั้น เพราะฉะนั้น จิตนี้จะเกิดอีกได้ไหม?

คุณเบญจมาศ :

ไม่ได้แล้ว

ท่านอาจารย์ :

จิตเห็นเกิดอีกได้ไหม?

คุณเบญจมาศ :

ได้ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

จิตอื่นเกิดได้หมด เว้นจิตนี้ สืบต่อเฉพาะจุติจิตของชาติก่อน เท่านั้น แล้วไม่เกิดอีก ในชาตินั้น โดย อนันตรปัจจัย สมันตรปัจจัย จิตอื่นเกิดไม่ได้ ต้องมีจิตเกิดสืบต่อจริง แต่ไม่ใช่กิจอื่น ต้องจิตนี้!! เราถึงจะรู้ ค่อย ๆ เข้าใจขึ้น เดียวนี้ที่มีชีวิตอยู่ขณะนี้ เห็นบ้าง ได้ยินบ้าง ถ้าไม่มีปฏิสนธิจิต จะมีไหม? ชาตินี้!! ก็ไม่มี

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ขา ทำไมเป็นอนันตร (ปัจจัย) ด้วย และสมันตร (ตรปัจจัย)

ท่านอาจารย์ :

อนันตร คือ อะไร?

คุณเบญจมาศ :

คือ การเกิดดับโดยไม่มีระหว่างกันของจิต

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น เราารู้ใช่ไหมว่า จิตหนึ่งขณะดับ เกิดแล้ว ดับ แน่นอน และการดับไปของจิตนั้นแหละ เป็นปัจจัยให้จิตขณะต่อไป เกิดสืบต่อทันทีได้ หมายความว่า ไม่สืบต่อไม่ได้ ทันทีที่จิตขณะ

ก่อนดับ จิตขณะต่อไปเกิดสืบต่อ เราค่อย ๆ เรียน ค่อย ๆ เข้าใจว่า แล้วจิตอะไรที่เกิด ที่จะรู้ว่าเดี๋ยวนี้เป็นอย่างนี้ เรียนเพื่อให้รู้ว่า ที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลย ความจริงก็คือ จิต เจตสิก รูป ที่เป็นอย่างเดี๋ยวนี้เลย!!!

แต่เดี๋ยวนี้ สืบต่อมาจากจิตขณะแรกของชาตินี้ ต้องมีจิตนั้นก่อน แล้วก็เกิดขึ้นเพียงขณะเดียว ปฏิสนธิจิต เพราะฉะนั้น จิตอื่นนอกจากจิตที่เกิดสืบต่อจากจุติจิตของชาติก่อน จะมาทำกิจสืบต่อจากจุติจิตของชาติก่อนได้ไหม? ไม่ได้!! ต้องเฉพาะจิตที่เกิดสืบต่อได้แก่จิต "ชาติ" อะไร? เห็นไหม? เราค่อย ๆ เข้าใจขึ้น จากคำที่เราได้ยินแล้ว ฟังธรรมะครั้งเดียวไม่พอ ฟังไม่พอจริง ๆ จนกว่าจะเป็นความเข้าใจของเรา!!

...เพราะฉะนั้น เมื่อมีจิตเกิดต่อแล้ว จิตอะไร? ที่เกิดสืบต่อจากจุติจิตของชาติก่อน ประเภทไหน? จิตประเภทไหน? นี่เป็นเหตุที่เราเรียน "ชาติของจิต" และจำไว้ได้เลย จิตทุกดวงต้องเป็นชาติหนึ่งชาติใด เกิดเป็นกุศล หรือเกิดเป็นอกุศล หรือเกิดเป็นผล คือ วิบาก หรือเกิดเป็นกิริยา-ไม่ใช่ทั้งกุศล ไม่ใช่อกุศล ไม่ใช่วิบาก แล้วใครจะรู้? ถ้าไม่มีคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ตรัสไว้แล้ว เรากำลังฟังคำของพระพุทธเจ้า พูดถึงสิ่งที่มีเดี๋ยวนี้!! ซึ่งจะมีได้ก็ต่อเมื่อเกิดเกิดก็ต้องมาจากชาติก่อนตาย นี่คือ ไม่ใช่เรา หมดเลย!!!!...

เพราะฉะนั้น ตอนนี้นะเราก็ขยับไปได้ ใช่ไหม? ว่าจิตอะไร? ที่ทำ
ปฏิสนธิกิจ สืบต่อจากจุดิจิตของชาติก่อน ชาตินี้มีจุดิแน พองจุดิจิต
ก็จะมีจิตที่เกิดสืบต่อ ทำกิจปฏิสนธิชาติต่อไป เริ่มเป็นขณะแรก
เพราะฉะนั้น จิตอะไร? ทำกิจสืบต่อจากจุดิจิตของชาติก่อน

คุณเบญจมาศ :

ปฏิสนธิจิต

ท่านอาจารย์ :

ชาติอะไร?

คุณเบญจมาศ :

ชาติวิบากค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เห็นไหม? ตอบอย่างนี้เราตอบได้ แต่ถ้าตอบได้ (จริงๆ) ถ้ามอะไร
ต้องตอบได้หมด แต่ถ้า ถ้ามตรงนี้ตอบได้ แต่ตรงอื่นไม่ได้ ก็แสดง
ว่าเรายังไม่ได้เข้าใจ เพราะฉะนั้น ความเข้าใจของเราจึงต้องมั่นคง
จริง ๆ ว่า ทำไมจึงต้องเป็นวิบากจิต ที่ทำกิจปฏิสนธิต่อจากจุดิจิต
ของชาติก่อน

- คุณเบญจมาศ :** เพราะเป็นผลของกรรม
- ท่านอาจารย์ :** นั่นสิ ทำไมถึงต้องเป็นผลของกรรม ทำไมจึงต้องเป็นวิบากจิต วิบากจิต คืออะไร?
- คุณเบญจมาศ :** วิบากจิต เป็นผลของกรรมที่ได้กระทำไว้แล้ว
- ท่านอาจารย์ :** เมื่อไหร่?
- คุณเบญจมาศ :** ชาติก่อน ๆ
- ท่านอาจารย์ :** ทั้งหมดเลย ที่ได้กระทำแล้ว แต่ยังไม่ใช่ชาตินี้ เพราะปฏิสนธิเพิ่งเกิดเป็นครั้งแรก ต้องเป็นผลของอดีตกรรม เดียวนี้ กำลังเห็นนี้ รู้ไหม? เข้าใจ "เห็น" ไหม?
- คุณเบญจมาศ :** ไม่เข้าใจค่ะ
- ท่านอาจารย์ :** ไม่เข้าใจ เพราะ อวิชชา หาตัว "อวิชชา" เจอหรือยัง? เดียวนี้!! ไม่รู้ อวิชชาเนี่ย ไม่รู้เลย กำลังเห็นก็ไม่รู้ กำลังได้ยินก็ไม่รู้ กำลังคิดนึกก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น พอใครพูดเรื่องอวิชชา เขาก็พูดกันไป แต่เราสามารถจะรู้ว่า อวิชชาเมื่อไหร่? ก็ "เห็น" เดียวนี้ พอเห็นแล้วก็ไม่รู้ ไม่รู้จะเอาตัวไม่รู้ไปไม่รู้อะไร!! เอา "ตัวไม่รู้" ไปไม่รู้อะไร ก็ต้องไม่รู้ สิ่งที่กำลังปรากฏ!!!
- เพราะฉะนั้น เราก็เริ่มได้เลย จะโดยนัยของปฏิจจสมุปบาทหรืออะไร เมื่อ "เข้าใจ" อย่างเดียว!!! แต่ถ้าศึกษาด้วยความไม่เข้าใจจริง ๆ ที่จะรู้ว่าไม่ใช่เรา ก็เป็น "เรื่องราว" หมด!!! เปิดตำราก็เจอทั้งนั้น!! "อวิชชาเป็นปัจจัยแก่สังขาร"

ท่านอาจารย์ : เพราะฉะนั้น อวิชา-ความไม่รู้ มีใช่ไหม? เดียวนี้มีไหม?

คุณเบญจมาศ : มีค่ะ

ท่านอาจารย์ : ซาติก่อนมีไหม?

คุณเบญจมาศ : มีค่ะ

ท่านอาจารย์ : ซาตินั้น ๆ มีไหม?

คุณเบญจมาศ : มีแน่นอนค่ะ

ท่านอาจารย์ : มี มีจริง อวิชาไม่รู้อะไรบ้าง?

คุณเบญจมาศ : ไม่รู้ทุกอย่างที่ยังไม่รู้

ท่านอาจารย์ : ไม่รู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มี ที่ปรากฏ ก็ยังไม่รู้!!! เพราะฉะนั้น รู้แล้ว นี่ไม่ใช่เรา ความไม่รู้มากเท่าไร? นานแสนนานก็มีเห็น มีได้ยิน มีได้กลิ่น มี...มีทั้งชาติ ก็ไม่รู้!!! หนึ่งชาติแล้ว!!! อวิชาไม่รู้อะไรเลย!!! ซาติก่อน ๆ ก็ไม่รู้เลย!!! มากแค่ไหน?

เพราะฉะนั้น ฟังธรรมะ ฟัง "เพื่อเข้าใจ" จนกว่าจะรู้!!! ไม่ใช่ให้ต้องไปนั่งจำอะไรเลย!!! เวลาเข้าใจแล้ว มีหรือ? ที่จะไม่จำ!!!

ท่านอาจารย์ : "สภาพธรรมะ" ที่ "จำ" มีใช่ไหม?

คุณเบญจมาศ : มีค่ะท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์ : รู้ไหม?

คุณเบญจมาศ : ไม่รู้ค่ะ

ท่านอาจารย์ : เพราะฉะนั้น อวิชาไม่รู้อะไร? ไม่รู้ว่า "จำ" มี เห็นไหม? แค่นี้ อวิชามหาศาลแล้วใช่ไหม? กำลังมีแท้ ๆ ก็ไม่รู้ มีแน่ ๆ แต่ไม่รู้เลยในสิ่งที่มี ที่ปรากฏ เคยได้ยินแต่คำว่า "อวิชา" แต่หา "ตัว อวิชา" เจอหรือยัง?ว่าเมื่อไหร่? อวิชาเกิดหรือเปล่า?

คุณเบญจมาศ : เกิดค่ะ

ขอบพระคุณและขออนุโมทนา
คุณจิรัตน์ แก้วทานัง สมาชิกชมรมบ้านธัมมะ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
นำอาหารคาวหวานแสนอร่อย
มาร่วมเจริญกุศลครับ

ท่านอาจารย์ :

เห็นไหม? อย่างนี้ ถึงจะเป็นการเข้าใจธรรมะที่มั่นคง ถ้ามีวิชา
แต่มีวิชาไม่เกิดแล้วจะมีได้ไหม? ก็ไม่ได้!! กว่าเราจะฟัง จนกระทั่ง
เรา "เข้าใจ" ในความ "ไม่ใช่เรา" ไม่ใช่ไปจำทั้งเรื่องมาว่า ไม่ใช่เรา
จนกว่าจะเข้าใจระดับนี้ จนไปถึงระดับสติสัมปชัญญะ จนระดับถึง
ปฏิเวธ เพราะฉะนั้น จึงใช้คำว่า "แทงตลอดในปริยัติ" ทรงธรรมะ!!
ไม่ใช่ฟังแล้วลืมหมดเลย ใช่ไหม? ฟังแล้วเหมือนเข้าใจ แต่จำ
ทั้งนั้น!!!

- ท่านอาจารย์ :** เพราะฉะนั้น แม้แต่อวิชชา มี เดี่ยวนี้มีไหม? มี อวิชชาเกิดหรือเปล่า?
- คุณเบญจมาศ :** เกิด
- ท่านอาจารย์ :** อวิชชาดับหรือเปล่า?
- คุณเบญจมาศ :** ดับค่ะ ท่านอาจารย์
- ท่านอาจารย์ :** อวิชชา เป็น จิต หรือเปล่า?
- คุณเบญจมาศ :** อวิชชาไม่ใช่จิตค่ะ เป็นเจตสิก
- ท่านอาจารย์ :** เป็นเจตสิก เราต้องชัดเจน!!! ใช่ไหม? เพราะฉะนั้น เมื่อจิตนั้น ประกอบด้วยเจตสิกประเภทไหนก็เรียกจิตนั้น เพราะว่าจิต หลากหลายมาก ไม่รู้จะบอกกันอย่างไร ทั้งเกิด ทั้งดับ อยู่ตลอดเวลา ก็เรียกจิตที่มีเจตสิกนั้น ตามประเภทของเจตสิก นั้น "โมหะมูลจิต" เห็นไหม? เราไม่ต้องไปนั่งเรียนตามตำรา แต่เรา รู้จักจิต รู้จักเจตสิก และพอได้ยินคำว่า โมหะมูลจิต เราก็รู้ว่า จิตนี้มี "โมหะ" เป็นมูล เกิดขึ้นแล้ว ลักษณะของจิตไม่ปรากฏ โมหะก็ไม่ปรากฏ อะไรก็ไม่ปรากฏเพราะไม่ใช่ปัญญาระดับที่รู้ลักษณะ นั้น เพียงแต่เป็นปัญญาที่ ค่อย ๆ ฟัง-เข้าใจ ว่าไม่ใช่เรา!!!
- คุณเบญจมาศ :** เมื่อสักครู່ท่านอาจารย์กล่าวว่า แม้ความไม่รู้มีจริง ๆ ก็ไม่รู้
- ท่านอาจารย์ :** ก็ไม่รู้ ต้องมีสิ่งที่มีแล้วไม่รู้ความจริงของสิ่งนั้น "สภาพที่ไม่รู้" เกิดขึ้น
- คุณเบญจมาศ :** แล้วเราจะรู้ จะเจอ "ตัวอวิชชา" นี้ได้อย่างไร?

- ท่านอาจารย์ : "เรา" มีไหม?
- คุณเบญจมาศ : ไม่มีเราค่ะ
- ท่านอาจารย์ : แล้วอะไรรู้?
- คุณเบญจมาศ : จิต
- ท่านอาจารย์ : "จิต" เป็นสภาพที่ "รู้อารมณ์" เท่านั้น!
- คุณเบญจมาศ : ปัญญา ปัญญา ปัญญา
- ท่านอาจารย์ : "ปัญญา" แสดงให้เห็นว่า เรามีปัญญาที่จะรู้หรือยัง? นี่ชัดเจน ว่าในบรรดาสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญญาประเสริฐสุด เริ่มเห็นคุณค่า เพราะว่า ถ้า "รู้ชนิดเดียว" เป็นปัญญา เพราะฉะนั้น รู้ชนิดเดียว กับที่ไม่รู้มากมายมหาศาล เทียบสิ!! ว่าเราอยู่ประเภทไหน? ไม่รู้ระดับไหน?

...เพราะฉะนั้น การที่ได้ยิน ได้ฟัง แล้วเข้าใจธรรมะนี้ คุ่มค่าไหม? ต่อการที่จะได้เข้าใจจริง ๆ แม้แต่ "หนึ่ง" ทั้งหมดไปอยู่ที่ "เดี๋ยวนี้" เข้าใจสิ่งที่มีเดี๋ยวนี้!!! เราจะเรียกคำว่า "จิต" แล้วก็ท่องว่าจิตมีเท่าไร แต่เดี๋ยวนี้มีจิตแน่ แต่ต้องรู้ว่า มีสภาพรู้เพราะอะไร? มีสิ่งที่ปรากฏ ถ้าไม่มี "ธาตุรู้" สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะปรากฏได้อย่างไร?...

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ฯ ถ้าอย่างนั้นที่เราไปเรียน ไปมีความเพียร ไปเรียน ไปอ่าน ไปอะไรอย่างนั้น ก็...

ท่านอาจารย์ :

ต้องรู้ว่า เรียนทำไม? และ เรียนอะไร? แล้ว เรียนเพื่ออะไร? ถ้าเราเรียนธรรมะ แล้วไม่รู้ว่า เดี่ยวนี้เป็นธรรมะ ชื่อว่าเราเรียนธรรมะหรือเปล่า?

คุณเบญจมาศ :

ถ้าอย่างนั้น ที่ไปเรียน ๆ ไว้ จำไว้เยอะ ๆ ก็ไม่ได้เป็นความ...

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น ต้องเข้าใจถูกต้อง มีความเข้าใจตั้งแต่ต้น ว่าทั้งหมดเป็นธรรมะ ซึ่งไม่เคยรู้มาก่อนเลย การฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประมาทไม่ได้เลย!!! แต่ละคำ ละเอียดลึกซึ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ธรรมะมีมาก เป็นประโยชน์ แต่ยังไม่รู้ ยิ่งรู้ ยิ่งเข้าใจ ยิ่งเห็นพระปัญญาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่จะกล่าวว่าเรามีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เราพึ่งเมื่อไหร่? ถ้าเราไม่ได้ฟังธรรมะ ไม่ได้ฟังเลย!!!

คุณเบญจมาศ :

เราจะฟังอะไรคะ ในเมื่อเราไม่เข้าใจ

ท่านอาจารย์ :

มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งใช่ไหม? ไหนลองพูดถึงสามรัตนตรัย
อะไรบ้าง?

คุณเบญจมาศ :

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ท่านอาจารย์ :

แล้วเราพึ่งพระพุทธเจ้าหรือเปล่า? ทุกวันนี้

คุณเบญจมาศ :

พึ่งค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เมื่อไหร่?

คุณเบญจมาศ :

เมื่อเราเข้าใจธรรมะที่ทรงตรัสรู้

ท่านอาจารย์ :

แต่ถ้าเราไม่ฟังเลย เราพึ่งพระพุทธเจ้าหรือเปล่า?

คุณเบญจมาศ :

ไม่พึ่งค่ะ

ท่านอาจารย์ :

ไม่พึ่งเลย เรารู้ดีไปหมดเลย ไม่ต้องพึ่ง อย่างนั้นหรือ? เป็นไปไม่ได้
เลย เพียงคำว่า เดียวนี้มีสิ่งที่ปรากฏแล้วไม่รู้ แค่นี้ เราเริ่มรู้สึกตัว
หรือยัง? ว่าเราต้องฟังคนรู้!!! คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า!!! อย่างไร ๆ
ก็รู้ไม่ได้แน่นอน ถ้าไม่พึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงพระธรรม
ตรัสไว้ดีแล้ว ๔๕ พรรษา ประมวลไว้เป็นส่วน ๆ พระวินัยส่วนหนึ่ง
พระสูตรส่วนหนึ่ง พระอภิธรรมส่วนหนึ่ง เป็นคำที่ตรัสจากพระ
โอษฐ์ ลองคิดดู แล้วเราสามารถจะไปเข้าใจคำของผู้ที่บำเพ็ญบารมี
ถึงสี่สงฆ์แสนกัป เพื่อที่จะรู้ความจริง เห็นความลึกซึ้ง แล้วแสดง
ธรรมให้คนอื่นได้ฟัง แต่ละหนึ่งคำ ตลอด ๔๕ พรรษา

เพราะฉะนั้น เราฟังพระพุทธเจ้า คือ ฟัง ฟังแล้วจึงรู้ว่า ธรรมะอะไร เป็นธรรมรัตนะ เห็นไหม? ฟังพระพุทธเจ้า โดย ฟังคำของพระองค์ เมื่อฟังแล้วจึงเข้าใจถูก รู้ว่า ธรรมะอะไร เป็นธรรมรัตนะ!! อกุศล เป็นธรรมรัตนะหรือเปล่า? ประเสริฐไหม? เป็นรัตนะหรือเปล่า?

คุณเบญจมาศ :

ไม่ค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เพราะฉะนั้น เราเริ่มเข้าใจถูกต้อง แล้วอะไร? เป็นธรรมรัตนะ? ถ้าโดยศัพท์เขาจะใช้คำว่า โพธิปักขิยธรรม หมายความว่า ธรรมะที่จะทำให้เกิดการรู้แจ้งอริยสัจธรรม ก็คือ "ปัญญา" ที่สามารถเข้าใจ สิ่งที่ได้ฟัง ตามลำดับขั้น โพธิปักขิยธรรม สติสัมปชัญญะ สติปัญญา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นพละ เป็นอินทรีย์ เป็นโพชนงค์ มีหมด ตัวอักษร!!!! เข้าใจไหม? ไม่เข้าใจ!!! ท่องได้ไหม? ได้!! จำได้ไหม? จำ!! พูดได้ไหม? ได้!! แปลได้ไหม? ได้!! แต่ไม่เข้าใจ!!!! เพราะฉะนั้น เป็นที่ฟังหรือเปล่า?

ทุกคำ ละเอียดมาก ๆ กว่าจะได้รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ เข้าถึงความเข้าใจที่ถูกต้อง ในแต่ละคำที่ได้ฟัง ไม่ใช่จำ ไม่ใช่ อ่าน ไม่ใช่พูดตาม แต่ "เข้าใจ" เพราะฉะนั้น อกุศล ไม่ใช่สิ่งที่ฟัง ไม่ใช่ธรรมรัตน์ะ

คุณเบญจมาศ :

เพราะฉะนั้น เมื่อใดที่เรามีพระธรรมเป็นที่พึ่ง ต้องหมายความว่า เราเข้าใจธรรมะ

ท่านอาจารย์ :

ว่าธรรมะใดเป็นที่พึ่ง โดยมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงแสดงให้ เข้าใจถูกต้อง ว่าธรรมะใดเป็นที่พึ่ง ธรรมะใดไม่ใช่เป็นที่พึ่ง

...เพราะฉะนั้น รู้จักพระพุทธรัตตะ ฟังแล้วจึงได้เข้าใจธรรมรัตน์ะ ไม่ใช่เข้าใจเฉย ๆ ประพฤติปฏิบัติตาม จนเป็นสังฆรัตน์ะ ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีการอริยสงฆ์ ซึ่งเป็นสังฆรัตน์ะ เพราะฉะนั้น สังฆรัตน์ะในที่นี้ ไม่ใช่พระ ภิกษุรูปหนึ่งรูปใด แต่เป็นผู้ที่เป็นบรรพชิต ขัดเกลากิเลส ดับกิเลส จึงเป็นสังฆรัตน์ะ ยังไม่เป็นที่รัตน์ะเลย จนกว่าจะดับกิเลสได้!!...

...

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ :

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ :

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ :

ถึงจะโกนหัวแล้ว ห่มผ้าเหลืองแล้ว นี่ยังไม่ได้เป็นพระสังฆรัตนะ
เป็นไม่ได้ ไม่มีอะไรที่เป็นรัตนะ ปัญญาไม่มี!!!

แล้วผ้าเหลืองที่ห่มอยู่กับโกนหัว

โกนทำไม? บวชทำไม? ต้องรู้จุดประสงค์

เพราะฉะนั้น ที่จะเป็นสังฆรัตนะได้...

พระอริยบุคคลเท่านั้น ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย เพศไหนทั้งสิ้น อายุ
อานามเท่าไร เด็กเล็กอย่างไร ความเป็นรัตนะคือความเป็นผู้ที่ดับ
กิเลส ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงไม่ใช่พระพุทธรูปแต่เป็นพระสงฆ์
แต่เป็นรัตนะ จากปัญญาที่สามารถดับกิเลสได้

คุณเบญจมาศ :

ท่านอาจารย์ :

คุณเบญจมาศ :

เพราะฉะนั้น ใครก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ถ้ามีความเข้าใจ

ปัญญา ที่เป็นโลกุตตร จึงดับกิเลสได้ ปัญญาอย่างนี้ ดับกิเลสไม่ได้!!

เพราะฉะนั้นที่เรากราบพระ พอเรากราบพระสงฆ์ เราจะนึกถึงแต่
...อันนั้นไม่ใช่อยู่ในรัตนะ

ท่านอาจารย์ :

คุณเบญจมาศ :

ไม่รู้จักพระสงฆ์!! บ่งชัดเลย สังฆรัตนะ ได้แก่พระอริยบุคคล ๘

เพราะเราเรียกกันพระสงฆ์ พระสงฆ์ เราไม่เรียกพระภิกษุ

ท่านอาจารย์ :

เราเรียกผิด สงฆ์หรือสังฆ แปลว่า หมู หมูของคน หมูของเทพ หมูของอะไรก็แล้วแต่ แปลว่า "หมู" เราไม่ได้เจาะจงรูปหนึ่งรูปใด แต่ถ้าไม่มีรูปหนึ่งรูปใดรวมกัน จะเป็นหมูได้ไหม? ก็ไม่ได้ แต่ไม่ใช่เอาคนอื่นมาเป็น ต้องเป็นพระอริยบุคคล เท่านั้น

คุณเบญจมาศ :

เพราะฉะนั้น สังฆรัตนะนี้ ไม่เจาะจงใช่ไหมคะ?

ท่านอาจารย์ :

ปัญญาไม่เจาะจงเลย พระทัพพมัลลบุตรเป็นพระอรหันต์เมื่ออายุ ๗ ขวบ

คุณเบญจมาศ :

๗ ขวบก็เป็นสังฆรัตนะได้

ท่านอาจารย์ :

ก็ไม่มีใคร เป็น "ธาตุ" ธาตุที่เป็นสังฆรัตนะ ใครละ ก็เป็นธาตุแต่ละธาตุ ธาตุที่เป็นสังฆรัตนะ ธาตุที่เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธาตุที่เป็นธรรมรัตนะ ทั้งหมดเป็นธาตุ ไม่มีเรา!!! ถ้ามีเรา ก็ยังไม่เป็นรัตนะ!!!

ขอบพระคุณและขออนุโมทนา

คุณนภา จันทรางศุ เจ้าภาพอาหารกลางวัน วันเดินทางกลับ

คุณพิมพ์ ผลศรัทธา สมาชิกชมรมบ้านธัมมะ จังหวัดเพชรบุรี

สำหรับขนมหวานทำเองอร่อยมาก ๆ เป็นของฝากทุก ๆ คนกลับบ้านครับ

...เห็นไหม? การฟังธรรมะ เฝินไม่ได้เลย ไม่ต้องไปฟังเยอะ ขอให้เข้าใจ คำที่ได้ฟัง สนทนา ได้ถาม เพื่อเข้าใจชัดเจนขึ้น มันคงขึ้น ในคำที่ได้ฟัง ถ้าฟังแล้วเข้าใจ จะลืมไหม? ก็ไม่ลืม แล้วก็สามารถที่จะแทงตลอดและสามารถที่จะรู้จริง ๆ ในคำนั้น ใช้คำว่า "รอบรู้" ในคำนั้น อย่าง "ธรรมะ" คำเดียวไปถึง "ธรรมรัตน์" จาก "รอบรู้" ว่า ธรรมะคืออะไร...

www.dhammadhome.com

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของคุณกุสุมา โกมลภิตี
และครอบครัววัชชีโรโสภณกิจ
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านครับ

